

lä tekee vieläkin vaikeammaksi ve-
täytyjämuotoinen jumalakuva: toi-
saalta Jumala on rakastava ja armol-
linen, toisaalta Raamatussa ja kirkon
seksuaalieettisissä kannanotoissa on
seksuaalisuutta koskevia normeja ja
tuomioita.

Keskeinen ero nuorimman ja
vanhempien sukupolvien kokemuk-
sessa on seksuaalisuuden ja identi-
teetin välinen suhde: "Seksuaalisuu-
teen liittyvä ongelma ei ratkea teois-
ta pidättäytymällä, sillä kyse on mi-
nuuden ytimestä, joka uhkaa paljas-
tua silloinkin, kun kielletyistä teoista
pysyttelee erossa. Itsensä kieltämi-
nen tekojen tasolla ei riitä omatun-
non lepyttämiseksi tai jumalasuhteen
korjaamiseksi sen enempää
kuin se pystyy muuttamaan yksilöä
'normaaliksi'" (diss., s. 190). Ratinen
huomauttaa, että kokemus seksuaa-
lisuudesta biologisena tarpeena, jo-
ka on osa yksilön identiteettiä, so-
pii huonosti yhteen seksuaalisuutta
normittavien jumalakuvien kanssa.
Näin ollen "homoseksuaalisuuden
torjuva kirkko näyttäytyy väistämät-
tä torjuvana ja häpäisevänä kirkko-
na" (diss., s. 259). Tämän keskeisen
havainnon soisi vaikuttavan seksua-
alisuuden ympärillä käytävään kes-
kusteluun laajemminkin.

Ratisen loppupäätelmät raken-
tavat sen kysymyksen varaan, mi-
tä tapahtuisi, jos myös teologisen
keskustelun lähtökohdaksi otettaisi-
in ihmisen seksuaalisuuden muu-
tuva perusluonne. Ratisen aineisto
osoittaa, että heteroseksuaalisuus
on muuttunut sadan vuoden aika-
na. Hänen mukaansa tämän päivän
heteroseksuaalisesti identifioituvan
ihmisen kokemus itsestään ja sek-
suaalisuudestaan olisi ollut 1900-lu-
vun alussa syntyneelle, avioliitossa
elävälle ihmiselle vieras tapa hah-
mottaa elämää ja sen tarkoitusta.

Jos lähtökohdaksi teologisel-
le keskustelulle otettaisiin ihmi-
sen seksuaalisuuden jatkuva muu-
tos, silloin jouduttaisiin Ratinen mu-
kaan luopumaan selityksen etsimi-
sestä homoseksuaalisuudelle. Kysy-
mys ei olisi enää seksuaalisuuden

perimmäisestä olemuksesta vaan
siitä, millaiset ihmiselämän muo-
dot kirkko haluaa havaita ja ottaa
yhteyteensä. Avioliitto ainoana Ju-
malan asettamana ja hyväksyttävänä
elämänmuotona on menettänyt
asemansa suomalaisessa yhteiskun-
nassa. Myös kirkko joutuu määrittä-
mään suhdettaan yksin eläviin, ho-
moseksuaalisessa parisuhteessa elä-
viin ja muihin elämänmuotoihin.

Ratisen ratkaisu on rakentaa sel-
laista kristillistä etiikkaa, jossa sek-
suaalisuus asettuu muuttuvan rak-
kauden alueelle. Siinä haetaan ta-
paa vastata lähimmäisen tarpeisiin
parhaalla mahdollisella tavalla. Läh-
tökohtana on ymmärrys siitä, että
seksuaalisuus on yksilön minuuden
syvin piirre. Oikea ja hyvä seksuaali-
suus rakentuu vastuullisen ja vasta-
vuoroisen rakastamisen ihanteiden
pohjalle kulttuurisessa tilanteessa,
jossa ihmisen on ratkaistava oman
henkilökohtaisen vapautensa ja si-
toutumisen välinen ristiriita. Kaiken
lähtökohtana on seksuaalisuuden
ymmärtäminen Jumalan lahjana.

ELINA HELLOVIST
TEOL.TRI, ESPOO

MATTI HYRCK
Onko Jumala hyvä?
Antaako psykoanalyysi
vastauksen? Helsinki:
Therapeia-säätiö 2014.
188 s.

Matti Hyrckin postuumisti ilmesty-
nyt kirja *Onko Jumala hyvä? Antaa-
ko psykoanalyysi vastauksen?* on tes-
tamenttimäinen mielipidekirjoitus,
jossa hän omien sanojensa mukaan
kertoo siitä, mitä mieltä hän on kir-
kosta, Jumalasta ja uskonnosta. Hän
tuo kirjassaan esille oman jumalaus-
konsa perusteet, samoin kuin pe-
rusteensa sille, minkälaiseen Juma-
laan hän ei usko. Yhdessä hänen ai-
kaisempien tutkimustensa kanssa

(*Mielen kuvat Jumalasta*, väitöskirja
1995 ja *Ihmismieli ja Jumala*, 2003)
teos muodostaa trilogian, jolla ei ole
vertaista kansainvälisessä tutkimus-
sessa.

Ihmisen jumalasuhdetta koske-
vissa tutkimuksissaan Hyrck sovel-
taa psykoanalyttista objekti-
suhdeteoriaa. Hän rinnastaa ihmisen
jumalasuhteen perusihmissuhtei-
siin ja niiden psyykkisiin sisäisty-
ksiin. Oman kasvuhistoriansa pohjal-
ta Hyrck kuvaa yleispätevästi ihmisi-
ksilön psyykkisiä, uskonnollis-kehity-
ksellisiä kokemustiloja, positioita.

Hyrck toteaa, että objekti-
suhdeteorian punaisen langan löytyminen
avasi hänelle huikean uuden näkö-
alan uskoon ja teologiaan. Ob-
jekti-
suhdeteorian ajatuksella psyy-
kensisäisestä, tiedostamattomasta
syvärakenteesta sisäisen objektin ja
sisäisen subjektin välisine tunnesuhtei-
neen näytti hänen mukaansa ole-
van paljon tekemistä ihmisen koke-
musmaailmaan sisältyvän juma-
lasuhteen kanssa. Kristillisen perin-
teen kuvaama ihmisen ja Jumalan
välinen tunnesuhde muistutti näi-
den kahden sisäisen toimijan välistä
suhdetta. Jumala saa yhteisessä ta-
junnassamme automaattisesti van-
hemmuutta muistuttavan auktori-
teettiaseman eli objektin roolin. Ih-
minen taas kokee olevansa hänestä
riippuvainen, ja siinä mielessä jou-
tuneensa subjektin ja lapsen rooliin.

Objekti-
suhdeteorian merkittä-
vän uranuurtajan Melanie Kleinin
kahden psyykkisen kehitysposition,
primitiivisemmän skitsoparanoidi-
sen ja kehittyneemmän depressiivi-
sen position avulla Hyrck kuvaa ha-
vainnollisesti ihmisen jumalasuhteen
erilaisia ilmenemismuotoja ja
erilaisia psyykkisiä kokemustiloja.
Skitsoparanoidisen position käsit-
teen tilalle Hyrck on kehittänyt ku-
vaavan "mustavalkoisen mielenti-
lan" käsitteen. Depressiivisen posi-
tion käsite on puolestaan korvau-
tunut "huolenpidon mielentilan" kä-
sitteellä.

Matti Hyrckin jumalasuhdetrilo-
gian viimeisen osan keskeisin an-

ti on kristinuskon tunnetasoisessa syvärakenteessa olevan halkeaman osoittaminen. Hyrckin mukaan tällaisen halkeaman olemassaoloa ei ole kirkon historiassa riittävästi nähty tai haluttu nähdä. Hän toteaa, että vaikka kristinuskoa pidettäisiin Jumalalta tulleen erehtymättömänä ilmoituksena, se on tämän ohella myös ihmismielen kollektiivinen tuotos. Ihmismielen tiedostamattomat sisällöt ovat vääjäämättömästi vaikuttaneet lopputuloksen laatuun, muotoon ja sisältöön. Myös ihmismielen tiedostamattomat ristiriidat ovat jättäneet jälkensä lopputulokseen. Skitsoparanoidisen position, Hyrckin mustavalkoiseksi mielentilaksi nimeämän ja depressiivisen position eli huolenpidon mielentilan intentiot ovat erottamattomalla tavalla läsnä kristinuskon oppirakennelmassa ja perinteessä Raamatusta alkaen. Tämä tosiasia vaikuttaa oleellisella tavalla esimerkiksi uskonnolliseen peruskysymykseen, kysymykseen ihmisen pelastumisesta.

Lähes neljänkymmenen sivun puitteissa Hyrck avaa koostetusti kirjansa keskeistä teemaa "mustavalkoisen uskonnollisuuden" ja "huolenpidon mielentilan uskonnollisuuden" perusteellisesta erilaisuudesta. Raamatunlainausten ja kristinuskon oppihistorian esimerkkien avulla Hyrck tuo ilmi kristinuskon ytimeen sisältyvän halkeaman, joka on ilmaistavissa skitsoparanoidisen position, mustavalkoisen uskonnollisuuden ja depressiivisen position, huolenpidon mielialan uskonnollisuuden täydellisellä erilaisuudella. Kirjan ytimenä on ajatus, että hyvä ja armollinen Jumala löytyy vain huolenpidon sävyttämän depressiivisen position mielentilasta.

Hyrck toteaa, että luopuminen rajatilaisesta, mustavalkoisesta jumalauuskosta merkitsisi syvällisiä uudelleentulkintoja kirkkomme opeuksen ja jumalanpalveluselämän osalta. Monia virsiä, jumalanpalvelustekstejä ja messun rakenteita olisi arvioitava uudestaan.

Hyrck kirjoittaa: "Jumalan salaisuusluonne ja hänen tutkimattomuutensa korostuisivat. Häntä koskevat varmaan tietoon perustuvat opinkappaleet himmenisivät ja suhteellistuisivat, Jumalan armoa ja rakkautta luotaavat kokemukset ja uudet tulkinnat saisivat entistä keskeisemmän aseman. Rajojen vetämistä eri tavoin uskovien välille pyrittäisiin visusti välttämään. Puheet Jumalan tuomiosta olisi tulkittava kokonaan uudelleen, ei niinkään syntisiä kohtaavan rangaistuksen ja koston kuin parannukseen pyrkimisen ja oikeudenmukaisuuden toteutumisen näkökulmasta." (s. 169-170)

Hyrckin jumalasuhdetrilogian kolmas osa on samalla kertaa tiiviiseen muotoon kirjoitettua kristinuskon dogmihistoriaa, kirkkohistoriaa, tieteenfilosofian historiaa sekä psykoanalyysin kehityskuvautta. Objektisuhdeteorian keskeisten hahmojen Melanie Kleinin ja W. R. Bionin traagisten elämänkokemusten esiintuominen valottaa puhuttelevalla tavalla teoriakehitysten inhimillistä taustaa.

Omaa psyykkistä kehityshistoriaansa kuvaten Hyrck auttaa lukijaansa löytämään tekstistä itsensä. Hän kuvaa elämän erilaisia ilmiöitä aina parisuhteesta maailmanpolitiikkaan tavalla, joka lisää lukijan itseyttä, elämän ja maailman ymmärtämistä. Jumalasuhdetrilogia on viisas syväluotus yleisinhimilliseen ja uskonnolliseen kokemustodellisuuteen.

Paitsi että Matti Hyrck oli oivaltava tutkija ja elämän havainnoitsija, hän oli myös lahjakas kirjoittaja. Moni naseva, humoristinenkin tokaisu vetää lukijan suupielet hymyyn.

Ainutlaatuisen jumalasuhdetrilogian toivoisi tulevan mahdollisimman monen teologin ja terapeutin lukemaksi ja alleviivaamaksi. Kau niina kesäisenä päivänä Luen *Hel-singin Sanomien* kuolinilmoituksia. Katse pysähtyy: Matti Ilmari Hyrck s. 14.8.1942, k. 9.6.2014. Luen muistot: sanat:

Joskus pelkäsin, enää en pelkää.
Tyynin mielin nyt ootan mä vaan.
Ei heikolle käännetä selkää.
Vielä portin mä nään raollaan.

Ja kun viimeisen lauluni kuulen,
se on kaunis ja rauhallinen,
ehkä hiljainen hyräily tuulen
taikka viserrys varpusen.
(Jouko Mäki-Lohiluoma)

Huolenpidon mielentilan uskonnollisuutta koskettavina sanoina ja sävelinä.

MARKKU NIEMINEN
TEOL. MAIST., PSYKOTERAPEUTTI,
VAASA